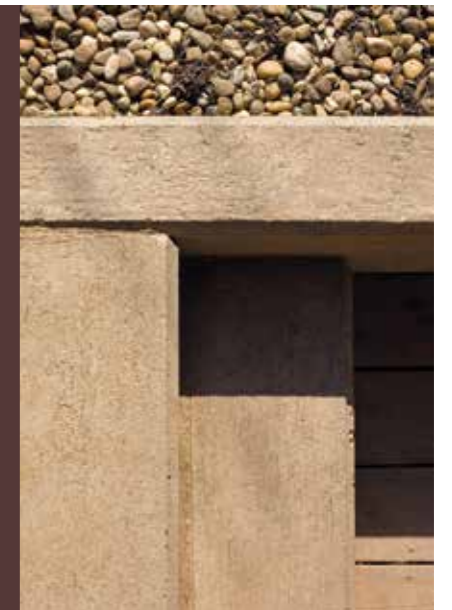


# INTERJÚ BÁRTFAI-SZABÓ ORSOLYÁVAL ÉS GÁBORRAL

Dénes Eszter | Erhardt Gábor

39

A Kós Károly Egyesülés több mint 25 éve alapította meg ma is aktív, posztgraduális képzést adó Vándoriskoláját, amelyben eddig közel nyolcvan hallgató szerzett diplomát. A Bártfai-Szabó házaspár mindkét tagja – Orsolya és Gábor – az Ybl Miklós Főiskolán végzett tanulmányokat követően jelentkezett a Kós Károly Egyesülés vándorépítésének. Immár négy gyermekükkel Budakeszin élnek, közösen tervezett, ökológikus szemléletű otthonuk 2010-ben nyerte el az Év háza pályázat fődíját. A Bártfai-Szabó Építésziroda kisebb léptékű, energiatudatos szemléletű munkái mellett országos pályázatok díjazottjaként és a nagyvárosi szövet foghíjbeépítéseivel is ismertséget szerzett. Iskolaalapítóként a Waldorf-pedagógiát nem csak gyermekek esetében tartják fontosnak, az ott elsajátított szemléletet a műhelymunkában is hasznosítani kívánják. Dénes Eszter és Erhardt Gábor interjúja.



› Együtt jelentkeztek a Vándoriskolába, vagy ott ismerkedtek meg?

**B. Sz. O. (Bártfai-Szabó Orsolya):** Egy évvel hamarabb végeztem az Ybl Miklós Főiskolán, ahol egy építőtáborban ismertem meg Gábort, még a Vándoriskola előtt. Ő abban az időben már besegített Heil Tibornál, akinél később együtt is dolgoztunk. Szombathelyen, Litkei Tamásnál már vándorokként töltöttük fél évet.

› A főiskola meghatározó egyénisége volt Reischl Gábor és Kapy Jenő. Onnan egyenesen a Vándoriskola felé vitt az út?

**B. Sz. O.:** A főiskola e két ikonikus személyiség nélkül, vagy a TDK-t szervező Szabó tanár úr nélkül csupán egy technikumszintű hároméves képzés lett volna. Mindhármuk kurzusára párhuzamosan jártam – meghatározó időszak volt számomra. Tulajdonképpen innen egyértelmű volt a továbblépés a Vándoriskola felé. Nagyon vonzó volt maga a rendszer, és annak lehetősége, hogy építészeket ismerjünk meg, és mindenkitől mást tanulhassunk.

› Kik voltak a mestereitek? Az egyes állomások, vagy azok sorrendje tudatos választás eredménye volt?

**B. Sz. O.:** Zsigmond Lászlónál kezdtem, majd voltam a Pagonyban, Litkei Tamásnál, végül az Axisban. Két helyen is fél évnél

hosszabb időt töltöttem. Heil Tiborral akkor ismerkedtem meg, amikor a Kvadrumban dolgoztam, majd később úgy adódott, hogy Gáborral együtt neki is besegítettünk. Dél előtt a Pagonyban dolgoztam, délutántól hajnalig pedig Tibornál. Nem volt ugyan hivatalos mesterem, mégis meghatározó volt számomra ez az időszak.

**B. Sz. G.:** Mindegyik logikus lépcsőfok volt az előző után. Nálam nem beszélhetünk arról, hogy egy-egy személyhez ragaszkodtam volna: párhuzamosan jártam Reischl Gáborhoz és Kapy Jenő posztgraduális képzésére. Ők két teljesen eltérő világot képviseltek. Ezt követte a Vándoriskola. Éppen Litkei Tamásnál töltöttük a vándorfélévünket, amikor megismerkedtünk U. Nagy Gáborral, aki szintén fontos szerepet töltött be tanulmányaim során. Éjjel neki rajzoltuk a pályázatokat, nappal Tamás irodájában dolgoztunk. Mág élő kapcsolat maradt mindkettő. Dévényi Sándornál egészen elképesztő időszakot töltöttem Pécsen, Heil Tibor vagy Turi Attila megint más szempontból volt meghatározó az életemben. A legnagyobb hatással kétségkívül a Makovecz Imrénél töltött időszak volt rám. Imre bácsinál kaptam ugyanis életem első önálló nagyobb tervezési feladatát, amely egy társasház volt az Istenhegyi úton. A ház végül egyáltalán nem lett „makoveczes” a váltakozó

Bővítés terve, Kisrókus utca, Budapest ▶

félnyeregteretűvel, ő mégis aláírta, és a tervszűrbe is elkísért. Csak szuperlatívuszokban tudok beszélni róla. Különböző építészkaraktereket ismerhettem meg a Vándoriskolában, de amiért végtelenül hálás vagyok, az az önállóság, amit megtapasztalhattam néhány mesteremnél.

› Talán éppen egyik volt mestered mondta nemrég, némi keserűséggel a hangjában, hogy egy mester életében az egyik legnehezebb feladat bizalommal átadni azt a feladatot, amit ő maga is meg tudna csinálni. Sajnos az idősebb generáció által kinevelt korosztályban nagyon ritka ez az önzetlen hozzáállás, de talán a vándorok is változtak.

**B. Sz. G.:** Nyilván ez egy oda-vissza játék, de éppen ez jelentette a Vándoriskola vonzerejét is.



## VÁNDOROKBÓL MESTEREK

Bártfai-Szabó Orsolya és Bártfai-Szabó Gábor



› **A nagyobb gond, hogy nem ismerik a mai mestereket, és az Egyesülés sem mond számukra semmit.**

**B. Sz. O.:** Amikor TDK-n vettem részt a főiskolán, éppen Zsuffa Zsolték – olyan emberek, akikre egy kis elsős már felnézett – kapacitáltak, hogy eszembe ne jusson kihagyni a Vándoriskolát. Talán ez a motiváló erő hiányzik manapság az egyetemről és a főiskoláról. Ha valaki megkérdezne, én most is ezt a képzést ajánlanám, már csak a rendszer miatt is. Úgy gondolom, hogy ilyen lehetőség nem adódik többet az életben.



**B. Sz. G.:** A Vándoriskola után következett a Mesteriskola, ami számomra az önállóságra nevelés és a szerves építéset után a meglepetés erejével hatott. Mégpedig azért, mert a Vándoriskola kicsit katonás, hierarchikus rendjével szemben itt elképesztő viták és érdemi diskurzusok folytak az építészetéről, amit rendkívül izgalmasnak találtam. Az előbbiekhöz képest a MOME DLA-képzésén úgy éreztem magam, mintha bedobtak volna egy tartályba, és jól összeráztak volna. Itt nem az építészetéről, hanem a művészetekről szereztünk magas szintű ismereteket. Ennek során azonban kiderült számomra, hogy mindenki ugyanarról beszél, csak más szinten.

**B. Sz. O.:** Gáborral egy időben én is beadtam a portfóliómat a Mesteriskolára, de a felvételre már nem mentem el, mert féleves volt a legkisebb gyerekünk, és nem tudtam volna vállalni a képzést. Az azóta eltelt tíz év pedig úgy röppent el, hogy nem sok vonalat húztam...

› **A Vándoriskola után külön utat választottál, vagy együtt alapítottatok irodát?**

**B. Sz. O.:** Korábban a MÁV tervezőintézeténél dolgoztam. Én terveztem többek között a székesfehérvári állomás főépületét, de ahogy leszálítottuk a tervet, az átkerült az Uvatervhez. Végül sajnos egészen más konstrukcióban készült el az épület. Terveztem még kisebb állomásokat a Nyíregyháza–Záhony-vonalon. Rengeteg állomásépületet mértünk fel. Akkor még nem tudtuk, hogy csak azért,



› **Saját családi ház, Budakeszi. Építészet: Bártfai-Szabó Gábor, Bártfai Szabó Orsolya, 2010. Fotó: Dénes György**

hogy elbonthassák, és csak egy jegykiadó automata kerüljön a helyükre... Éppen most kerestem fel a céget, hogy közös megegyezéssel szerződést bontsunk, mert immár négy gyerekkel nem tudok nyolcórás munkát vállalni, a négy óra pedig nem érné meg egyikünknek sem.

› **Beszállsz a Bártfai-Szabó Építészirodába?**

**B. Sz. O.:** Besegíteni mindenképpen szeretnék, meglátjuk, mennyire bírjuk el egymást. Eddig is sokat maketteztem, kertet rajzoltam, már amikor a gyerekek engedték.

› **Gábor, te mindig is autonóm ember voltál, aki csak azért is a másik utat járja.**

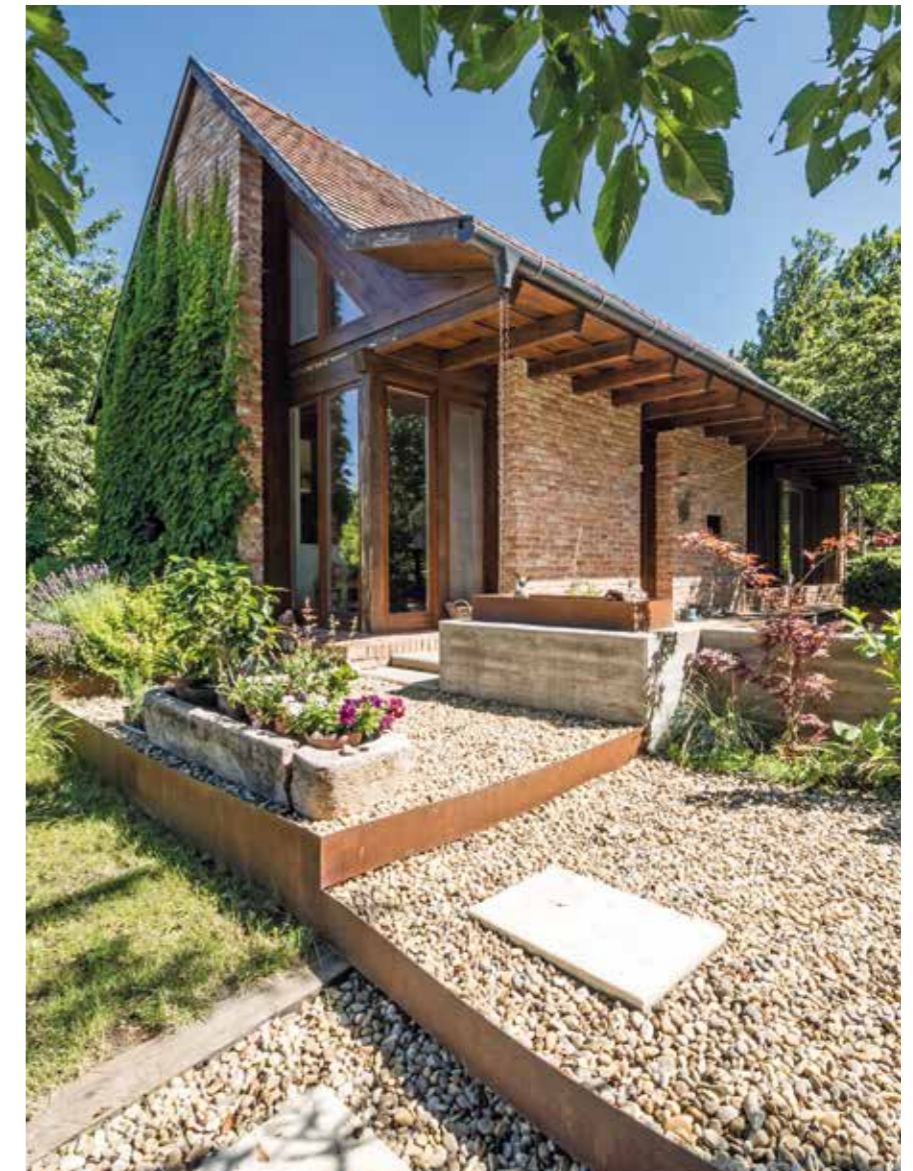
**B. Sz. G.:** Valóban. Így lett Waldorf-iskolánk is. Feltettem a közösségi oldalra egy hirdetést, hogy lefoglaltam egy könyvesbolt felső szintjét az alapító beszélgetéshez. Hirtelen ott termett hetven ember. Ennek lassan öt éve, azóta van iskola. Minden egyes lépésnél felmérem a kereteket, és azokat feszegetem. Emlékszem, amikor magas tetős épületet kellett tervezni a Vándoriskola alatt, akkor mi ketten lapos tetőset rajzoltunk. Ennek eredményeképpen előfordult, hogy körbehordozták a rajzunkat, mondván: lám-lám, ezek nem értenek semmit. Ezzel szemben inkább arról volt szó, hogy a kereteken akartunk túllépni.

› **Mi az oka ennek?**

**B. Sz. G.:** Talán a neveltetés, vagy annak a hiánya. A keretek hiánya, vagy magatartásbeli probléma...

› **Félretéve a viccet, és túllépve a problémás gyerek szindrómán, hogy áll most a Waldorf-iskola?**

**B. Sz. G.:** Az idén a 4. évfolyam is elindult. Egyelőre Pátyon bérlünk épületet, de a közeljövőben terjeszkedni szeretnénk. Nagyon hálásak vagyunk az Egyesülésnek, hogy megismerhettük az antropozófiát. Talán nem is értettük még, de magunkba szívtuk, érezvén, hogy ez egy jó dolog. Jártunk különböző rendezvényekre, és a Szabad Gondolatok Házába. Személy szerint nekem ez egy óriási vállalás. Négy éve ugyanis én vagyok az



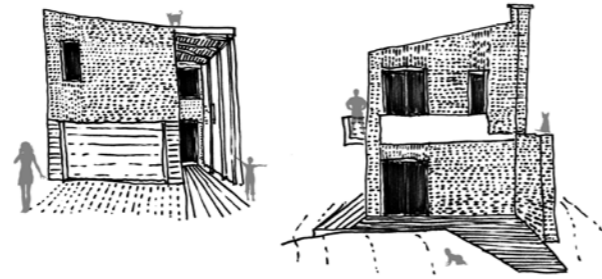
alapítvány vezetője, jogilag én vagyok az iskola fenntartója, én viselem mindennek a következményét. Most bővítjük a kurtóriumot, hogy kétfévente más vigye ezt a feladatot. Azok a jellemvonásaim, amikről az előbb beszéltünk, nagyon nagy iskolát is jelentenek egyben. Nemcsak nekem, hanem az összes szülő számára is, mert a saját állapotunkhoz képest emelkedést jelent, hiszen folyamatosan tanulunk egymástól. Én azt tanulom, hogy együtt kell működünk nyolc vagy tizenöt évig, egyenrangúan, hiszen csak az számít, hogy jól akarunk a gyerekeknek.

Különböző szemléletűek vagyunk. Van köztünk sokféle karakter, de mindenben azt a pozíciót kell megtalálnunk, amiben erősíthetjük egymást. Egy waldorfos szervezetfejlesztővel dolgozunk együtt, akivel azóta itt, az építészirodában is ezt a szemléletet próbáljuk meghonosítani.

› **Egy iroda működésében hol érhető mindez tetten?**

**B. Sz. G.:** Sem a pályázatnál, sem egyéb futó munkáknál nem erőltetem rá a véleményemet a többiekre. Inkább egymást próbáljuk segíteni azzal, hogy őszinte vé-





▼► Cenkhegy utcai családi ház, Budapest. Építészet: Bártfai-Szabó Gábor, Nagy Mariann, 2015



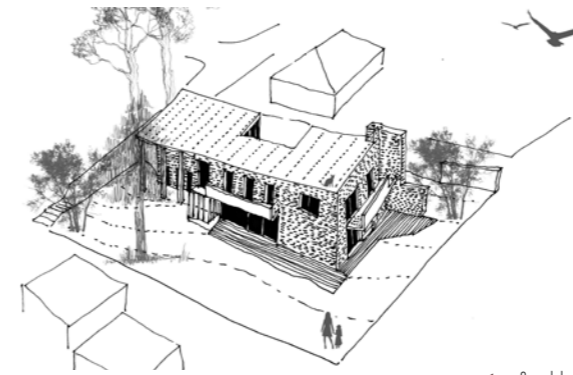
leményt alkotunk szemtől szembe, miközben mindenki megfogalmazhatja, milyen irányba lenne érdemes továbbhaladni. Eldöntöttük közösen, milyen irányba kívánunk fejlődni: drasztikusan változni fog a létszámunk, hamarosan nagyobb irodába költözünk. Ma már szelektálunk a feladatok között, van, amit visszautasítunk. A rendszer oly módon is önbeteljesítő, hogy elkezdtünk egészen más dolgokat tervezni. A bevételünk egy részét pedig szociális célra kívánjuk fordítani. Az első ilyen vállalkásunk az, hogy két lapos tetőre építünk tetőt az iskolának. Falazunk, bontunk, volt olyan kollégánk, aki életében először fogott téglát a kezében. Jövőre az ács munkában fogunk segíteni.

► **A Vándoriskolából is jött hozzátok munkatárs?**

**B. Sz. G.:** A közelmúltban négy hónapig volt itt egy vándor, de sajnos nem töltötte ki a félét. Az előbbieken említett közös véleményformálásban nem igazán találta meg a helyét. Nagyon szimpatikus volt, ahogy kiharcolta az utat ide, azonnal kapott saját feladatot, de a munka nem haladt előre a megfelelő ütemben. Amikor mi voltunk vándorok, teljesen természetes volt, hogy olykor a Kvadrumban, vagy éppen a Triskellben éjszakáztunk, mert a mester volt a legfontosabb, és az, hogy a terv időre kész legyen.

► **Jártál Kapy Jenő kurzusára, elvégezted a Vándoriskolát, utána a Mesteriskolát, majd DLA-fokozatot szereztél. Mi motivál a diplomahalmozásban?**

**B. Sz. G.:** Mindamelllett, hogy sokszor nekifutok a falnak, folyamatos megfelelési kényszerem van, és ez ebben teljesedik ki... Komolyra fordítva a szót, mindketten úgy mentünk az Ybl főiskolára, hogy csak közben derült ki: nem ad megfelelő tervezési jogosultságot. Jelentkeztünk Kapy Jenő posztgraduális képzésére, de végül az sem adott egyetemi diplomát. Emiatt én Pécsen is elvégeztem a kiegészítő képzést, majd jött a Vándoriskola, és nekem később a Mesteriskola – de mindezt saját elhatározásból, és saját magunkért tettük. Nehezen tudok megmaradni egy



◀▼ Cenkhegy utcai családi ház, Budapest. Építészet: Bártfai-Szabó Gábor, Nagy Mariann, 2015

helyen, de másokkal nagyon jó ugyanarról a témáról beszélgetni. Ennek magas szintjét találtam meg a DLA-képzésen.

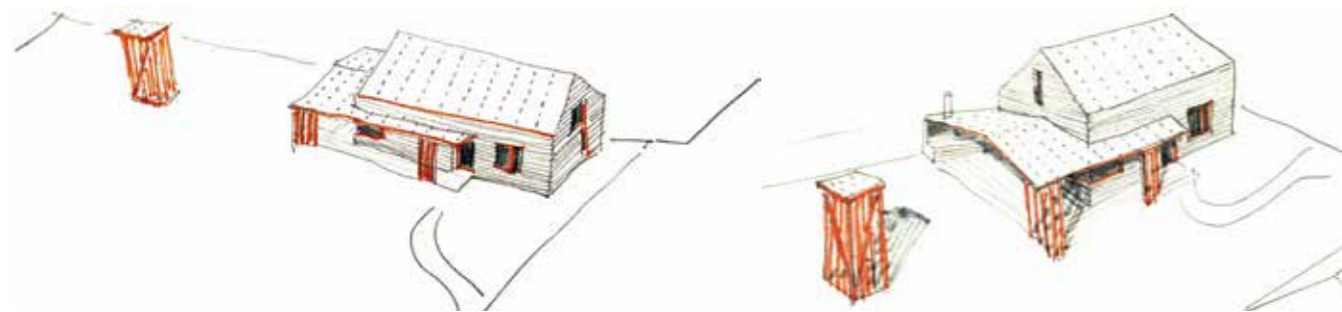
**B. Sz. O.:** A napi favágásban különösen felszabadító volt egy-egy ilyen DLA előadás, szinte átszellemülve mesélte el a hallottakat itthon.

► **Sokáig jellemzően kis léptékű munkákat vállaltatok, főleg családi házakat. Időközben a mérleg a nagyobb léptékű munkák oldalára billent. Az Év háza díjjal is elismert, kettőtök által tervezett saját otthonotok új hangot ütött meg a piacon, hiszen olyan energiatudatos szemléletű, passzív minősítésnek megfelelő házat alkottatok, ami a legmagasabb építészeti minőséget képviselte.**

**B. Sz. O.:** Azóta bővítettük, mostanra azonban kinőttük. A szomszéd utcában építkezünk, de a gyerekek nehezményezik, hogy eladjuk a régi házat. Ez érthető, hiszen itt nőttek fel. Ez építészeti szempontból szintén jó kis kihívás, hiszen







a korábnál is keskenyebb, hosszú, lejtős telekről van szó. Körbejártuk a létező összes alternatív építőanyagot, és a családtámogatás adta keretek között minimalizálni szeretnénk a költségeket. Volt már falpaneles ház, tengerihajó-konténer, de azt nem tudják felhozni a keskeny utakon. Végül maradt egy látszó téglafal szerkezet, lefestve, minimális padlóréteggel, központi fűtés nélkül, azaz egy nagyon észszerű, fapados ház. Az épületburok itt is többet fog tudni, mint egy passzív házé, de belülről az egyszerűségre törekszünk.

› **A megbízók a környezettudatosságot látva találnak meg benneteket?**

**B. Sz. G.:** Hagymányos értelemben működő honlapunk jelenleg nincs, de az építészeti díjak nagyon sokat segítettek az irodánk. Szentendrei házunkra nívódíjat, a saját házunkra is vagy három elismerést kaptunk. Egy idő után azonban már szinte menekültünk az ennek hatására beérkező megbízások elől. Ma már általában csak két családi házzal foglalkozunk évente. Fontos dolog ugyan a környezettudatosság, de esetünkben a megszokott helyett inkább a kicsit alternatívabb gondolkodás vonzza a megbízókat. Még a rutinfeladatnak tűnő Szondi utcai társasházba is vittünk ebből a szemléletből, hiszen széthúzott tömböket terveztünk, egyedi közlekedőrendszerrel, alapincézés nélkül, egyedi homlokzati megoldásokkal. A megszokottól kicsit mást kaptak tőlünk a megrendelők, ezért most már a negyedik házat tervezetük velünk. Már az elején, a versenyztetés alatt tisztáztuk, hogy mi ebben addig vagyunk benne, amíg szórakoztat bennünket. Nekik sem vállalható sem a folyamat, sem a végeredmény. Ezen nagyon meglepődtek, de végül mellettünk döntöttek, és azóta is jó az együttműködés. Megbízunk bennünk, nem kell harcolnunk azért, hogy egy hét-szintes társasházon téglaburkolat lehessen például.

› **Pedig a társasháznál általában a szint-területi mutató, az eladható négyzetméter, az alacsonyabb költség szokott felülről mindenfajta építészeti elgondolást.**

**B. Sz. G.:** Ez is benne van, de nem elsődleges és kizárólagos.

› **Az Év háza díj akkor egy olyan csapda volt, amiből ki kellett szabadulni?**

**B. Sz. G.:** Bizonyos szempontból zsákutca volt. A mai napig megkeresnek, hogy lehet-e ötmillió forintból 100 négyzetméter építeni... Ugyanakkor lett egy csomó kedves megrendelőnk, akinek fontos az energiatudatos szemlélet, és elhiszi, amit mondunk. Ez utóbbi nagyon fontos: megbízunk bennünk.

› **Az, hogy most kevesebb családi házat vállaltok, gazdaságossági megfontolás eredménye, vagy már nem szórakoztat benneteket?**

**B. Sz. G.:** Személy szerint én nagyon szerettem ezt a műfajt. Jó érzés, amikor kikérik, és el is fogadják a véleményedet. Amikor besokalltam, akkor huszonnégy megrendelőm volt. Ők mind úgy gondolták, hogy én hordozom a bölcsék kövét. Valljuk meg, nyolcembernyi fizetés kitermelésében egy családi ház ára nem jelentős tétel.

› **Ebben az egyszerű bejelentési eljárás sem hozott változást?**

**B. Sz. G.:** Nem, mert azt a két-három házat most is tisztességgel végigrajzoljuk, kiviteli tervvel együtt. Ugyanannyi időt szánunk rá, mint az 1000 m<sup>2</sup>-es belvárosi épületre. Sajnos nagyon nehéz statikus, gépész, elektromos társtervezőt találni. Ha mégis akad ilyen, akkor duplaannyit akar kérni... Nagyon elszálltak az árak.

› **Milyen munkafolyamat szerint zajlik a tervezés az irodáokban? Nem általános, hogy szinte mindig készül kézi modell.**

**B. Sz. G.:** Igyekszem már a kezdetekkor bevonni a kollégákat. Fontos, hogy a helyszínbejárás és az első beszélgetésen mindig ott legyenek. Akiket sikerül bevonni, azokkal együtt ötletelünk. Szeretek kézzel rajzolni, és mindig készülnék makettek, amelyek zöme feleségem, Orsi keze munkája. Ezek általában a tervszűrőre való felkészüléshez, vagy a megbízónak történő tervbemutatóhoz is szükségesek. Számítógépes modelleket pedig az utolsó pillanatig készítünk.

› **Abból, hogy mindenki ötletel, nem az következik, hogy nincs főnöke egy munkának? Ki mondja ki az utolsó szót?**

**B. Sz. G.:** Mivel enyém annak a felelőssége, hogy mennyi időt és pénzt szánunk egy munkára, én vagyok az a személy, aki a sok ötlet ismeretében megmondja, hogy merre tovább. Fontos, hogy koncepcionálisan rendben legyen. Közös húzzuk a szekeret, de valaki kicsit mindig jobban beleáll. A végrehajtás, azaz a pontos terv kidolgozása pedig már nálunk is katonás rendben zajlik.

› **Hol van a ti házaitek lelke? Mi az, amire büszke vagy, ami tervezéskor megmozgat?**

**B. Sz. G.:** Salamin Ferenc a tervszűrőben legutóbb azt mondta, hogy ismer minket és az előéletünket. Eppen ezért vésze-génynek gondolja a tervet, legközelebb igyunk meg előtte egy pálinkát... Szerintem minden gondolatmenetben meg lehet találni a lelket, de kellemetlen, ha valójában nem jön át. Tény, hogy kevés általunk tervezett épülettel vagyok maradéktalanul elégedett, talán mindegyikbe több energiát és gondolkodást lehetett volna fektetni. Lehet alaptéziseket meg kiinduló gondolatokat megfogalmazni, és meg lehet nézni, hogy sikerült-e őket végigvinni. Ugyanakkor a társasháznak is lehet lelke, a modern, kocka családi háznak is, sőt, a háromszög alaprajzú háznak is, amit rajzoltunk, és meg is épült. De nem az építőanyagban, nem a formákban, a téralakításban, hanem elsősorban az együttműködésben van a lelke. Ennek az eredménye az, ami számunkra fontos, izgalmas és megható.

› **Sokszor úgy tűnik, hogy a Vándoriskolához, a magas tetőhöz képest igyekszel definiálni magad. Ez a definíciós kényszer, a kritikus véna minden irányban megvan benned?**

**B. Sz. G.:** Alap személyiségvonás, igen. Én akkor is felszólalok, ha valahol kizárólag a lapos tető mellett érvelnek. Nem a tetők érdekelnek, hanem az emberi korlátosság ellen küzdök, ami az építészekre különösképpen jellemző.

› **Vállalsz főépítési megbízást valahol?**

**B. Sz. G.:** A főépítészségről is elég sarkos véleményem van. Budakeszi volt főépítészével sok jó dolgot hoztunk létre. A tervtanáccsal közösen értéktelen dolgokat akadályoztunk meg, és segítettük az értékeseket, még akkor is, ha nem a mi építészeti ízlésünknek felelt meg. Felmondása óta is tervtanács tag vagyok, de nem adódott még alkalom kinyilvánítani a véleményemet... Ami a megbízást illeti, egy heti, többnapos főépítési feladat nem fér bele jelenleg az életünkbe.

› **Van kapcsolatod a Vándoriskolával vagy az Egyesüléssel?**

**B. Sz. G.:** A mestereim közül Turi Attilával, Dévényi Sándorral mindig beszélgetünk, ha összejutunk valamilyen alkalomból. Amikor a Waldorf-iskolát elkezdtük szervezni, Litkei Tamás sokat segített tapasztalatai révén. Tóthfalusi Gáborral is rendszeresen tartom a kapcsolatot. Sajnálom, hogy jelenleg, szervezőerő híján, nincs a régihez hasonló együttműködő közösség a volt és jelenlegi vándorok között. A jövőben is szívesen látnék vándort az irodában.

› **Sok fiatal dolgozik nálatok. Nem gondod, hogy ez nemcsak a Vándoriskola hibája, hanem kortünet, amennyiben egyszerűen hiányzik az effajta mozgalmi elköteleződés?**

**B. Sz. G.:** Inkább azt látom, hogy erőteljesebben ki kell lépni a médiába, állandóan meg kell mérettetni magunkat tervpályázatokon, hogy elegendő visszacsatolás legyen. Muszáj élni ezekkel a lehetőségekkel. A főiskoláról annak idején rengeteg felvételiző érkezett. Most ez a jelenlét nagyon hiányzik, de a vidéki nagyvárosok egyetemén sincs jelen tudomásom szerint a Vándoriskola.

◀ ▼ Családi ház, Dusnok



› **Te részt veszel az oktatásban?**

**B. Sz. G.:** Vincze László meghívott a BME Lakóépület-tervezési Tanszékére egy félév erejéig. Előadást tartottam, és korrigálásomra vettem részt. A DLA-képzés alatt Nagy Tamás mellett voltam konzulens. Az az igazság, hogy az oktatásban való részvétel, az órákra való felkészülés mind időben, mind energiában nagy vállalkozás. Annyiban azonban kétségtelenül előnyös, hogy a hallgatók között leendő kollégákat is találhatunk.

› **A Waldorf-iskolán kívül a Budakeszi Építészegylettel is tevékenyen részt veszel a civil életben.**

**B. Sz. G.:** Budakeszin mintegy nyolcvan kamarai tag él. Három éven keresztül minden évben kiállítás rendeztünk. Kicsit lehangoló, hogy az építészek fele

nem válaszol egy ilyen megkeresésre, a maradék fele nem ért vele egyet, ezért mindig ugyanaz a néhány ember állít ki. Ahogyan a civil életben lenni szokott, ha te csinálod, akkor senki nem lép a helyedre, hacsak nem jelölöd ki az utódodat. Szeretnék több programot szervezni az egyletnek, de amíg az iskolában nem csökken a rám háruló felelősség, nem fogok bele. Legutóbb Kristóf atya a makkosmáriai templomban úgy fogalmazott, hogy mindenkinek a saját helyén kell létrehozni azt, amit az energiájánál fogva megtehet. Én most úgy érzem, jól vagyok a helyemen. Szívesen részt vennék a Vándoriskola életében is, de nem látok fogadókészséget. Az is igaz, hogy az elkövetkező pár évünket kitölti az építkezés, a négy gyerekünk, az iroda és a Waldorf-iskola.

ITINERANTS TURNED MASTERS  
ORSOLYA BARTFAI-SZABÓ AND GÁBOR BARTFAI-SZABÓ

They are in a special situation as they had grown to become Masters from Itinerants together. Having distanced themselves from the Itinerant School, they opened an architectural office in their own right; however, they keep on working in the same spirit of sustainability and environmental awareness. Their activity has been recognized with a number of awards. During their years at the Itinerant School, they had become versed in anthroposophy and went on to use their knowledge to open a Waldorf school where continuous cooperation with the parents is essential, and key to their architectural work as well. Currently, Gábor is in charge of the school, but Orsolya has also started to do more and more work as their fourth child is about to enter kindergarten age.